

อำเภอหนองบัวระเหว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

ชื่อ- สกุล : นายสุนทร อำนาจ

ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ : ๓๐๒ หมู่ ๑๗ ตำบลวังตะเฆ่

อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ

โทรศัพท์ ๐๘๗ ๐๑๓ ๕๔๕๔

Facebook ไร่ ไยวิเศษ

ปี เกิด พ.ศ. ๒๕๐๗

ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย

อาชีพปัจจุบัน : ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๓๕๐,๐๐๐ บาท/ปี

เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน “ยิ่งให้ ยิ่งได้”

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

สินค้าหลัก มันสำปะหลัง

แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๑ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

แปลงเรียนรู้การผลิตมันสำปะหลังพันธุ์ด้านโรคใบด่างมันสำปะหลัง อิทธิ ๑ ซึ่งได้รับสนับสนุนทุนพันธุ์มันสำปะหลังจากบริษัท สยามควอลิตี้ สตาร์ช เพื่อเป็นแปลงเรียนรู้ในการเฝ้าระวังและติดตามการระบาดของโรคใบด่างมันสำปะหลัง

ฐานเรียนรู้ จำนวน ๗ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. การจัดการศัตรูพืชชุมชน
๒. การจัดการดินและปุ๋ย
๓. เทคโนโลยีการปลูกมันสำปะหลัง
๔. การผลิต การขยาย และการใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันและกำจัดทั้งโรคและแมลง
๕. การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์
๖. การตรวจบัญชีสหกรณ์
๗. การปลูกพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๗ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

ฐานเรียนรู้ที่ ๑ การจัดการศัตรูพืชชุมชน โดยการบริหารจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน

ฐานเรียนรู้ที่ ๒ การจัดการดินและปุ๋ย

ฐานเรียนรู้ที่ ๓ เทคโนโลยีการปลูกมันสำปะหลัง

ฐานเรียนรู้ที่ ๔ การผลิต การขยาย และการใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันและกำจัดทั้งโรคและแมลง

ฐานเรียนรู้ที่ ๕ การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์

ฐานเรียนรู้ที่ ๖ การตรวจบัญชีสหกรณ์

ฐานเรียนรู้ที่ ๗ การปลูกพืชผักปลอดภัยจากสารพิษ

หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน.....๕....หลักสูตร ประกอบด้วย

หลักสูตรหลัก จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. การลดต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง โดยการใช้ระบบน้ำหยด
๒. การป้องกันกำจัดโรครากเน่าโคนเน่าด้วยเชื้อราไตรโคเดอร์มาในมันสำปะหลัง

หลักสูตรบังคับ จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. เกษตรทฤษฎีใหม่
๒. เศรษฐกิจพอเพียง
๓. เกษตรผสมผสาน

หลักสูตรเสริม จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า ระบบน้ำหยด (มันสำปะหลัง)
ระบบสปริงเกอร์ (พืชผัก)

หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก.

หลักสูตร การปลูกมันสำปะหลังพันธุ์ต้านทานโรคใบด่างมันสำปะหลัง (อิทธิ ๑)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้และทักษะในการปลูกมันสำปะหลังอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ
 - ตั้งแต่การเตรียมดิน การคัดเลือกท่อนพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา จนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต
 ๒. เพื่อส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจให้มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่
 - มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญในพื้นที่ การผลิตมันสำปะหลังให้ได้คุณภาพและปริมาณต้องอาศัยปัจจัยหลายส่วนเริ่มตั้งแต่การเตรียมดิน การใส่ปุ๋ย การใช้ระบบน้ำหยดภายในแปลง
 ๓. เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตต่อไร่ของเกษตรกร
 - ด้วยเทคนิคการดูแลที่เหมาะสม เช่น การให้น้ำ การป้องกันโรคและแมลงด้วยวิธีผสมผสาน
 ๔. เพื่อพัฒนาเกษตรกรต้นแบบในการปลูกมันสำปะหลังพันธุ์ต้านทานโรคใบด่างมันสำปะหลังให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
 ๕. เพื่อขยายผลความรู้ไปยังเกษตรกรรายอื่นได้อย่างยั่งยืน
 ๖. เพื่อสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังพันธุ์ต้านทานโรคใบด่างมันสำปะหลังในระดับชุมชนหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 - สนับสนุนการรวมกลุ่ม การตลาด และการพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐาน
- เนื้อหาการถ่ายทอดความรู้ ตั้งแต่เริ่มต้น ตั้งแต่การคัดเลือกท่อนพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา จนถึงอายุที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยวผลผลิต และการตลาด
- รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ มี ๒ วิธีการแบบผสมผสาน คือ
๑. การบรรยาย ๒. แปลงเรียนรู้/ฐานเรียนรู้

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับ
จังหวัด

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการโดยเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่เวทีจังหวัดดังนี้

- ประชุมเชื่อมโยงคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. แปลงใหญ่ ระดับอำเภอจำนวน ๔ ครั้ง/ปี
- รวบรวมข้อมูลภาคสนาม
- เก็บสถิติผลผลิต – ต้นทุน – รายได้ ของสินค้าเกษตรหลักในพื้นที่
- สำรวจปัญหา-โอกาส ผ่านการสนทนากลุ่มย่อย กับสมาชิกเครือข่ายศพก. และเครือข่ายเกษตรกร
- วิเคราะห์ข้อมูลด้วย SWOT
- สรุปเป็น “ประเด็นยุทธศาสตร์” ๓-๕ ข้อ พร้อมชุดกิจกรรมรองรับ

การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.)

แผนปฏิบัติการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก (ผลผลิต)

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
มันสำปะหลัง												
พริก												
สะตอ												

การให้บริการจุดอบรม
(๑ ปี ให้บริการเป็นจุดอบรมเรียนรู้ ประมาณ ๘๐๐ คน)

หลักสูตรเรียนรู้	หน่วยงานรับบริการ
การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลังด้วยระบบน้ำหยด	องค์การบริหารส่วนตำบล, สนง. กษอ. , บุคคลทั่วไป
เศรษฐกิจพอเพียง น้ำหมัก ปุ๋ยหมัก	องค์การบริหารส่วนตำบล, พัฒนาชุมชน สนง. กษอ.
การสร้างอาชีพด้านการเกษตร	สกร.
การทำบัญชี/การออม	สกร.
เกษตรผสมผสาน	บุคคลทั่วไป

****บุคคลทั่วไป ได้แก่ เกษตรกร, กลุ่มแปลงใหญ่****

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น เกิดจากปัญหาที่พบเจอในการทำเกษตรแบบเดิม เช่น ผลผลิตไม่แน่นอน รายได้ไม่เพียงพอ และต้นทุนสูง ประกอบกับสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้ผลผลิตได้รับผลกระทบอยู่เสมอ จึงเริ่มมองหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนารูปแบบการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จุดเริ่มต้นคือการเข้าไปศึกษาดูงานในแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และเข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ทำให้ได้รู้จักการวางแผนการผลิต การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใช้น้ำอย่างประหยัดด้วยระบบน้ำหยด การใช้เทคโนโลยีในการติดตามสภาพอากาศ และการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน เมื่อทดลองปรับใช้กับแปลงของตนเอง ก็พบว่าผลผลิตดีขึ้น ต้นทุนลดลง และสามารถบริหารจัดการเวลาได้ดีขึ้น จึงเกิดความมั่นใจในการเปลี่ยนแนวทาง และกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นต้นแบบให้เกษตรกรรายอื่นในพื้นที่นำไปปรับใช้ต่อไป

และจากสภาพปัญหาความท้าทายที่ผลักดันให้เกิดการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้ทั้งปัญหาผลผลิตไม่แน่นอนและคุณภาพต่ำ เนื่องจากการขาดการวางแผนการเพาะปลูกที่เหมาะสม การใช้ปุ๋ยหรือสารเคมีแบบไม่แม่นยำ และการพึ่งพาสภาพอากาศตามธรรมชาติเป็นหลัก ทำให้เกิดความเสียหาย และต้นทุนการผลิตสูง โดยเฉพาะต้นทุนด้านปุ๋ย ยา และแรงงาน แต่รายได้กลับไม่คุ้มทุน ทำให้ขาดความมั่นคงในอาชีพปัญหาสภาพอากาศแปรปรวน เช่น ภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วง ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ ส่งผลกระทบต่อพืชผลโดยตรง ขาดแรงงานภาคเกษตรรุ่นใหม่ คนรุ่นใหม่ไม่สนใจทำเกษตร เนื่องจากเห็นว่าเหนื่อยและรายได้น้อย จึงมองว่าการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสามารถลดภาระงานและดึงดูดคนรุ่นใหม่ให้กลับมาทำเกษตรได้ และความต้องการของตลาดเปลี่ยนแปลง ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความปลอดภัยและคุณภาพของสินค้าเกษตรมากขึ้น จำเป็นต้องมีการพัฒนากระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐานและตรวจสอบย้อนกลับได้

เมื่อเผชิญกับปัญหาเหล่านี้ จึงตระหนักได้ว่าการยึดติดกับวิธีการเดิม ๆ อาจไม่สามารถอยู่รอดได้ในระยะยาว จึงเริ่มศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ และนำเทคโนโลยี เช่น ระบบน้ำหยด และการใช้แอปพลิเคชันทางการเกษตร มาช่วยในการจัดการแปลงอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ ซึ่งการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร รายละเอียด ดังนี้

๑. การจัดการดิน

วิเคราะห์ดินก่อนการปลูกพืช เพื่อทราบระดับความเป็นกรด-ด่างและธาตุอาหาร ทำให้สามารถ เลือกใช้ปุ๋ยได้อย่างแม่นยำ ตรงตามความต้องการของพืช

การปรับปรุงบำรุงดิน ด้วยปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยพืชสด และชีวภัณฑ์ เช่น จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง เพื่อเพิ่ม อินทรีย์วัตถุและโครงสร้างดิน

๒. การจัดการน้ำ ติดตั้งระบบน้ำหยด ช่วยลดการใช้น้ำได้มากกว่า ๓๐% และเพิ่มประสิทธิภาพในการให้น้ำเฉพาะจุด

๓. การควบคุมศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) โดยใช้ กับดักแมลง และ ชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อบีที เชื้อราไตรโคเดอร์มา แทนการใช้สารเคมี ปลูกพืชสมุนไพรไล่แมลงรอบแปลง เพื่อป้องกันแมลงศัตรูพืชอย่างยั่งยืน

๔. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ใช้แอปพลิเคชัน เช่น แอปพยากรณ์อากาศ แอปวิเคราะห์โรคพืช แอปวางแผนปลูก เพื่อช่วยวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับสภาพอากาศและตลาด

๕. การลดต้นทุนการผลิต ทำปุ๋ยหมักใช้เองจากเศษพืช เศษอาหาร และมูลสัตว์

มีขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน คือ

๑. การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน โดยวิธีการปลูกพืชหมุนเวียน มีการปลูกพืชบำรุงดิน เช่น ถั่วลิสง ปอเทือง ฯลฯ

๒. การลดการเกิดปัญหาเรื่องน้ำ โดยวิธีการใช้ระบบน้ำหยด ระบบสปริงเกอร์

๓. การลดการระบาดของศัตรูพืช โดยการทำน้ำหมักสะเดา น้ำหมักไล่แมลงจากไพลแดง เชื้อราไตรโคเดอร์มา

๔. การลดต้นทุนการผลิต ใส่ปุ๋ยผ่านระบบน้ำ ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินในมันสำปะหลัง และขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ ดังนี้

๑. การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เก็บตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์ เก็บตัวอย่างดินจากแปลงปลูกในจุดต่าง ๆ อย่างน้อย ๕-๑๐ จุด ลึกประมาณ ๑๕-๒๐ เซนติเมตร ผสมให้เข้ากัน ใส่ถุงสะอาด พร้อมติดฉลากส่งไปวิเคราะห์ที่ห้องปฏิบัติการของกรมพัฒนาที่ดินหรือ ศดปช.

๒. วิเคราะห์ผลและแปลความหมาย ดูค่าธาตุอาหารหลัก (N-P-K), pH ดิน, อินทรีย์วัตถุ ฯลฯ เช่น: หากดินมีไนโตรเจนต่ำ ควรใส่ปุ๋ยสูตรที่มี N สูง เช่น ๔๖-๐-๐ ถ้า pH ต่ำกว่า ๕.๕ ควรปรับปรุงด้วยปูนขาว

๓. กำหนดสูตรและปริมาณปุ๋ย เลือกสูตรปุ๋ยให้เหมาะกับพืชและผลวิเคราะห์ดิน เช่น ๔๖-๐-๐, ๑๘-๔๖-๐ และ ๐-๐-๖๐ คำนวณปริมาณตามคำแนะนำ เช่น กิโลกรัมต่อไร่

๔. กำหนดช่วงเวลาและวิธีการใส่ปุ๋ย แบ่งใส่เป็นระยะ ๆ ตามการเจริญเติบโตของพืช เช่น ใส่ครั้งแรกก่อนปลูก, ครั้งที่สองช่วงแตกใบ ฯลฯ ใช้วิธีฝัง, โรยข้างแถวปลูก, หรือระบบน้ำหยดผสมปุ๋ย

ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมา
ปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร

สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. ประกอบด้วย

มันสำปะหลัง ๓๐ ไร่

พืชผัก สวนครัว ๒ ไร่

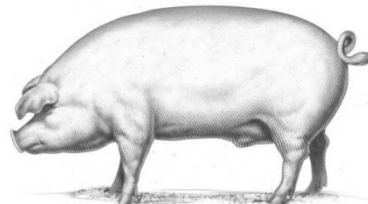
ปลาดุก ๕๐๐ ตัว

โค ๑๓ ตัว

หอยเชอร์รี่ สีทอง ๒๐๐ ตัว

สุกร ๕ ตัว

ไก่ ๑๐๐ ตัว

สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. ประกอบด้วย

สะตอ ๕ ต้น

มะขามยักษ์ ๖ ต้น

ลำไย ๘ ต้น

ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มี

๑) สินค้า มันสำปะหลัง มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ท่อนพันธุ์ เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท/ไร่

๑.๒) การเตรียมดิน เป็นเงิน ๓๕๐ บาท/ไร่

๑.๓) ปุ๋ยอินทรีย์ (มูลไก่) เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท/ไร่

๑.๔) ปุ๋ยเคมี เป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท/ไร่

๑.๕) อื่นๆ เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ๕,๓๕๐ บาท/ไร่

รายได้ ๘,๐๐๐ บาท/ไร่

รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

- ๑) รายได้รายวัน จำหน่ายพริกสด มีปริมาณผลผลิตเฉลี่ย ๓๐ กิโลกรัมต่อวัน ขายกิโลกรัมละ ๓๐ บาท เฉลี่ยรายได้วันละ ๙๐๐ บาท/วัน
- ๒) รายได้รายสัปดาห์ จำหน่าย พริก สะตอ เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๔,๕๐๐ บาท/สัปดาห์
- ๓) รายได้รายเดือน จำหน่าย พริก สะตอ เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๒๐,๐๐๐ บาท/เดือน
- ๔) รายได้รายปี จำหน่าย มันสำปะหลัง ๓๐ไร่ เฉลี่ยรายได้ปีละ ๒๔๐,๐๐๐ บาท/ปี

ประโยชน์ที่ได้รับ

ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง ลดต้นทุนการผลิต ใช้ปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ใส่เกินจำเป็น ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย เพิ่มผลผลิตและคุณภาพสินค้า พืชเจริญเติบโตดี ต้านทานโรคแมลงได้ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นและมั่นคงมากขึ้น เนื่องจากผลผลิตมีคุณภาพและสามารถวางแผนได้ล่วงหน้า มีความรู้และทักษะทางการเกษตรเพิ่มขึ้นจากการวิเคราะห์ดิน การเลือกพันธุ์พืช การวางแผนการผลิต ฯลฯ ลดความเสี่ยงในการทำเกษตร เนื่องจากข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลวิชาการ ไม่พึ่งพาการคาดเดา

ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น เป็นตัวอย่างและแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกรในพื้นที่ สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ให้คนอื่นศึกษาและนำไปปรับใช้ ช่วยให้เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ วางแผนการผลิตร่วมกัน ลดต้นทุนรวม เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยี เช่น การร่วมกันซื้ออุปกรณ์ หรือขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เกิดการพัฒนาทักษะร่วมกันในชุมชน เช่น การอบรมร่วม, ทดลองใช้พันธุ์ใหม่, ทดลองใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินเพื่อเปรียบเทียบกับการใช้ปุ๋ยแบบเดิม

ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น เมื่อเกษตรกรมีรายได้ดีขึ้น เกิดการหมุนเวียนเงินในชุมชน เกิดความมั่นคงด้านอาหาร พืชที่ปลูกมีคุณภาพ ปลอดภัย สามารถบริโภคในชุมชนได้ สิ่งแวดล้อมดีขึ้น การใช้ปุ๋ยและสารเคมีอย่างเหมาะสม ลดปัญหาดินเสื่อม น้ำเสีย ลดการอพยพแรงงานออกนอกพื้นที่ เมื่อทำเกษตรแล้วอยู่ได้ คนรุ่นใหม่ก็อาจกลับมาอยู่บ้านเกิด เป็นชุมชนต้นแบบให้พื้นที่ใกล้เคียง

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรและชุมชนได้แก่

๑ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพด้วยระบบน้ำหยด (Drip Irrigation) เทคโนโลยีนี้ช่วยลดการใช้น้ำได้มากกว่าการรดน้ำแบบทั่วไป โดยให้น้ำเฉพาะบริเวณโคนต้นมันสำปะหลังอย่างแม่นยำ ทำให้ไม่สูญเสียน้ำโดยเปล่าประโยชน์ และยังช่วยลดปริมาณวัชพืชในแปลงอีกด้วย

๒ การใช้แอปพลิเคชันหรือเซ็นเซอร์ตรวจสอบสภาพอากาศและดิน ช่วยให้สามารถวางแผนการเพาะปลูกและให้น้ำ/ปุ๋ยได้ตามความเหมาะสม ลดการใช้สารเคมีที่เกินความจำเป็น และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ป้องกันสารเคมีไหลลงแหล่งน้ำ

๓ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และชีวภาพแทนปุ๋ยเคมี โดยทำปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ฟางข้าว มูลสัตว์ หรือเศษพืชผัก ช่วยลดการปนเปื้อนของดินและแหล่งน้ำ อีกทั้งยังช่วยฟื้นฟูโครงสร้างของดินให้สมบูรณ์ขึ้นในระยะยาว

๔ การปลูกพืชคลุมดินและวนเกษตร (Agroforestry) การปลูกพืชหลากหลายชนิดในแปลงเดี่ยวหรือปลูกพืชแซมกับไม้ยืนต้นช่วยลดการพังทลายของดิน เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ และส่งเสริมระบบนิเวศในพื้นที่ เช่น ปลูกถั่วลิสงในระหว่างร่องมันสำปะหลัง

จากการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเหล่านี้มาใช้ ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ทั้งยังช่วยอนุรักษ์ดิน น้ำ และความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตในพื้นที่และชุมชนโดยรอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทาง เกษตรยั่งยืนและการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างมีสมดุลกับสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ(ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก. ดังนี้

๑ ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การใช้น้ำอย่างประหยัดผ่านระบบน้ำหยดหรือพ่นหมอก มีการวางแผนการใช้ที่ดินและน้ำให้เหมาะสมกับพืช และสัตว์ที่เลี้ยง

๒ ส่งเสริมการฟื้นฟูดินและลดการใช้สารเคมี โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ แทน ปุ๋ยเคมี ปลูกพืชคลุมดินหรือพืชตระกูลถั่วเพื่อปรับปรุงโครงสร้างดิน ลดสารพิษตกค้างในดินและแหล่งน้ำ

๓ เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพการปลูกพืชแบบผสมผสานหรือเกษตรกรรมแบบพอเพียง ทำให้มีการปลูกพืชหลายชนิด รักษาสมดุลระบบนิเวศ ลดการแพร่ระบาดของศัตรูพืช เป็นที่อยู่อาศัยของแมลงและ สัตว์มีประโยชน์ในแปลงปลูก

๔ การจัดการน้ำอย่างยั่งยืน มีการเก็บกักน้ำในสระเก็บน้ำหรือฝายชะลอน้ำในแปลง ป้องกันการ พังทลายของหน้าดิน และการชะล้างหน้าดินจากน้ำฝน

๕. ลดการปล่อยของเสียสู่สิ่งแวดล้อม การใช้เศษวัสดุทางการเกษตรหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ เช่น ทำปุ๋ยหมักหรืออาหารสัตว์ ลดปริมาณขยะอินทรีย์และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

๖. ถ่ายทอดองค์ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรในชุมชน เพื่อให้เข้าใจถึงแนวทางการเกษตรที่ยั่งยืน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรอย่างสมดุลและมีจิตสำนึกต่อ สิ่งแวดล้อม

ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

๑. ข้อมูลด้านสภาพภูมิอากาศและฤดูกาล รู้จักฤดูฝน ฤดูแล้ง และช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเพาะปลูก เข้าใจผลกระทบของสภาพอากาศ เช่น ฝนทิ้งช่วง น้ำท่วม หรืออากาศหนาวจัด ที่มีผลต่อผลผลิต

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับดิน รู้ประเภทของดินในพื้นที่ เช่น ดินร่วน ดินเหนียว ดินทราย มีความสามารถในการ ปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้วิธีธรรมชาติ เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก

๓. แหล่งน้ำและการจัดการน้ำ ทราบแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำใช้การ เช่น บ่อ น้ำบาดาล ลำคลอง มีการวางแผนระบบชลประทาน หรือจัดการน้ำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ

๔. ชนิดพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ เข้าใจเรื่องพันธุ์พืช โรคแมลงศัตรูพืช และวิธีป้องกันกำจัดโดยไม่ใช้ สารเคมี

๕. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและตลาด รู้ความต้องการของตลาดในพื้นที่หรือใกล้เคียง เช่น พืชที่เป็นที่นิยม ราคาขายช่วงฤดูกาลต่าง ๆ การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับการตลาด

การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้
มีการให้บริการ เป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเกษตรกรต้นแบบเป็นวิทยากรในการถ่ายทอด
ความรู้

การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการ
รับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

เกษตรกรต้นแบบ มีการให้บริการแก้ไขปัญหา และเป็นที่ปรึกษาให้กับเกษตรกรในพื้นที่ และเครือข่าย
อำเภอใกล้เคียง

การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร ภายในศูนย์เรียนรู้ มีบริการด้านข้อมูล
ข่าวสาร วิชาการการเกษตร แบบแผ่นพับ และป้ายองค์ความรู้ต่างๆ

การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร

๑. มีการขยายผลในกลุ่มเกษตรกร โดยการแนะนำวิธีการดูแลรักษา และการใช้สารชีวภัณฑ์เชื้อ
ราไตรโคเดอร์มาให้กับกลุ่มเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่มันสำปะหลังตำบลวังตะเฆ่

๒. มีการถ่ายทอดองค์ความรู้การผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มาเพื่อใช้ในแปลงพริกให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้
ปลูกพริกเพื่อลดการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรค

การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

- เป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองบัวระเหว
- เป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลวังตะเฆ่
- เป็นศูนย์เรียนรู้การพัฒนาที่ดินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (หมอดินอาสา)

บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ส่งเสริมและเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ทันสมัย เช่น การใช้ปุ๋ยหมัก การจัดการน้ำ การปลูกพืชหมุนเวียน ส่งเสริมการทำเกษตรแบบยั่งยืน เช่น เกษตรพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน

๒. เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ และประสบการณ์

๓. ให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากร

ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

การเป็น ศพก. ไม่ได้เป็นเพียงบทบาทของการให้ข้อมูลหรืออบรม แต่คือการสร้างแรงบันดาลใจ และเป็นแบบอย่างในการทำเกษตรอย่างมีระบบและยั่งยืน โดยเน้นการใช้ข้อมูลวิชาการ เช่น การวิเคราะห์ดิน การเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสม การวางแผนการผลิตที่ตรงกับตลาด และ การใช้เทคโนโลยีลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต

ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินงานได้ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ สาธิตแปลงเรียนรู้ และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้เกษตรกรในชุมชนหลายรายสามารถพัฒนาแนวทางการผลิตของตนเองได้จริง และประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม สิ่งที่ทำให้ภาคภูมิใจที่สุด คือการได้เห็นชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น มีการรวมกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้นในด้านการเกษตร ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของความมั่นคงและความยั่งยืนของชุมชนในระยะยาว และมีทายาทผู้สืบทอดการทำเกษตรกรรมต่อไปในอนาคต (Young Smart Farmer) ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา ได้แก่

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

- ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าเกษตรระดับอำเภอ

- ได้รับความไว้วางใจ และการยอมรับจากคนในชุมชน แม้ไม่ได้มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการ ทั้ง

เป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรรุ่นใหม่ และเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์จริงด้านการเกษตรที่ประสบผลสำเร็จในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลังด้วยระบบน้ำหยด

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

(๑) จิตอาสา ทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน เสียสละเวลา แรงงาน และความรู้ เพื่อพัฒนาเกษตรกรและชุมชน การอุทิศเวลานอกเวลางานประจำเพื่อจัดกิจกรรมอบรม ถ่ายทอดความรู้ และพร้อมช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรที่ประสบปัญหา รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรท้องถิ่น แม้บางครั้งจะต้องเผชิญกับอุปสรรคและความท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน การสนับสนุนและส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรอย่างจริงจังและยั่งยืน

(๒) มีจิตใจรักการบริการและการแบ่งปันให้ความรู้ ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่สะสมมาโดยไม่หวงวิชา ช่วยเหลือเกษตรกรที่ต้องการเปลี่ยนแปลงแนวทางการผลิตอย่างจริงจัง เพื่อให้ผู้ที่ได้มาเรียนรู้นำกลับไปประยุกต์ใช้ในแปลงของตนเอง จนสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และมีรายได้ที่มั่นคง

(๓) สนับสนุนและพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ และคนในชุมชนเพื่อพัฒนาศูนย์และชุมชนให้เข้มแข็งส่งเสริมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การปลูกป่า การสร้างเครือข่ายเกษตรกร

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“ยิ่งให้ ยิ่งได้” เป็นคติประจำใจในการทำงาน เพราะการให้ความรู้ การแบ่งปันประสบการณ์ และการเสียสละเพื่อชุมชน ไม่ใช่เรื่องสูญเปล่า แต่กลับก่อให้เกิดคุณค่าที่ยิ่งใหญ่ทั้งกับตนเองและส่วนรวม แนวคิดนี้ได้แรงบันดาลใจจากพระราชดำรัสของในหลวง รัชกาลที่ ๙ ที่ทรงเน้นเรื่อง “การพึ่งตนเอง การแบ่งปัน และการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน” พระองค์ทรงสอนให้คนไทยรู้จัก “ให้” โดยไม่หวังผลตอบแทน เพราะเมื่อเราช่วยเหลือผู้อื่น เราเองก็จะได้รับความสุข ความรัก ความศรัทธา และความร่วมมือกลับมาโดยธรรมชาติ

ในทุกกิจกรรมของ ศพก. ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยี การให้คำปรึกษา การจัดทำแปลงเรียนรู้ หรือการเสียสละเวลาเพื่อชุมชน ทุกกิจกรรมเป็นโอกาสในการ “ให้” และ “เติมเต็ม” ชีวิตไปพร้อมกับการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในชุมชน เพราะเมื่อชุมชนเข้มแข็ง เราก็เข้มแข็ง เมื่อเกษตรกรรอบตัวเราเย็นได้ เราก็เย็นได้อย่างมั่นคง นี่คือ “ผลตอบแทน” ที่มีค่ากว่าเงินทอง และเป็นสิ่งภาคภูมิใจที่สุดในฐานะผู้ทำงานเพื่อชุมชน

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย

สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยภูมิและสำนักงานเกษตรอำเภอหนองบัวระเหว

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

การสัมภาษณ์โดยตรงจากเกษตรกรต้นแบบ

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

๓.๑ ไม่มีป้ายฐานเรียนรู้ที่ครบทุกหลักสูตรการเรียนรู้

๓.๒ บางฐานเรียนรู้อยู่ในช่วงพักแปลง เช่น พืชผัก ทำให้ไม่ภาพผลผลิต

